

Datum

2026-08-13

Adress

Diarienummer

KN-2026-3887

Yttrande

Till

Kommunstyrelsen

Remiss Kulturdepartementet - Ett investeringsprogram för kultur (SOU 2026:31) , STK-2026-958 Svar senast 2 september STK-2026-958

Kulturnämnden föreslås besluta att lämna följande yttrande:

Sammanfattning

Kulturförvaltningen ställer sig positiv till förslagen i utredningen men under förutsättning att den offentliga finansieringen av kulturlivet fortsatt ska vara grunden och att ökade privata investeringar i kulturlivet blir ett komplement.

Yttrande

Allmänt

Förväntningar på att kulturområdet ska arbeta mer med extern/privat finansiering har funnits under en längre tid men stödet och incitamenten för hur det faktiskt ska gå till har varit begränsade. Därför är det välkommet att man nu i denna utredning försöker skapa en tydlig struktur genom ett flertal konkreta förslag. Det fria kulturlivets perspektiv är dock svagt i utredningen, likaså saknas det kommunala perspektivet. I utredningens expertgrupp ingår inga representanter från dessa fält.

Kulturlivet behöver resurser för att utveckla samarbetet med näringsliv och privatpersoner. För större institutioner med etablerade nätverk och erfarenhet av att söka externa medel skulle förslagen kunna skapa nya möjligheter relativt snabbt. Men många institutioner har begränsad erfarenhet av att arbeta systematiskt med externt stöd, inte minst för att det saknas särskilda resurser och kompetens. För det fria kulturlivet är det samma problematik, aktörer med starka nätverk, insamlingskapacitet och hög synlighet får nya möjligheter till att bredda sin finansiering jämfört med framför allt de mindre aktörerna som kommer att ha en begränsad möjlighet att konkurrera om privata medel. Att så många olika aktörer som möjligt kan ta del av insatserna är viktigt för den konstnärliga utvecklingen. Förslaget skulle behöva kompletteras med satsningar på stöd till institutioner och det fria kulturlivet för att

bygga upp den kompetens och kapacitet som krävs. Myndigheten för kulturanalys (MYKA) lyfter detta i sin utvärdering och analys av privat kulturfinansiering 2024:2.

Under kapitlet konsekvensanalys (sid 150) resoneras kring möjligheten att genomföra delar av förslag gällande såväl skattelättnader som matchningssystem. Vi kan inte se anledningar till varför inte samtliga förslag skulle genomföras eftersom de har olika syften och stärker varandra. Utredningen påtalar vikten av att försöka ändra synsättet kring givande för att på sikt öka detsamma. För att detta ska uppnås bör samtliga förslag genomföras.

Skattereduktion

Förslaget att höja taket för avdragsgilla donationer till 1 miljon kronor är inte tillräckligt för att skapa en större givandekraft. Delvis på grund av att beloppet inte bara omfattar kultur, utan även de befintliga ändamålen forskning och social hjälpverksamhet, så som förslaget tolkas. 1 miljon kronor är också lägre jämfört med ett flertal andra länder som Danmark, som för vissa mottagare inte har en generell övre beloppsgräns för juridiska personer och Finland, som medger ca 5 mnkr för fysiska personer. Andra länder, som Frankrike och Nederländerna, möjliggör skattelättnader för större gåvobelopp genom modeller som skattefördelning över flera år eller fleråriga gåvor med fasta belopp. Precis som utredningen beskriver så skulle det förmodligen krävas en stor beteendeförändring och en väsentlig ökning av givandet för att skatteutgiften skulle öka avsevärt, så risken med att höja taket är ytterst liten. Baserat på modellen *Ekonomiskt kretslopp vid monetära gåvor* (sid 156) så skulle mycket av skattereduktionen dessutom täckas upp av olika skatteintäkter.

Många kulturskapare och kulturaktörer har ofta andra organisationsformer än stiftelser och ideella föreningar, som till exempel enskild firma eller aktiebolag. Utredningen menar att enskild firma och aktiebolag i grunden drivs utifrån ett kommersiellt syfte, med vinstuttag, och därför inte är aktuella som mottagare av gåvor med skattereduktion. Att utesluta en stor del av kulturaktörerna utifrån deras organisationsform riskerar att minska mångfalden av aktörer och därmed hämma den konstnärliga utvecklingen. Exempelvis var det lika många kulturaktörer med enskild firma som ideell förening som sökte projektstöd 2026 från kulturförvaltningen i Malmö stad. Det vore önskvärt att istället ta fram regelverk och bedömningsgrunder som förhindrar vinstuttag.

Matchningssystem

Att sätta av 1 miljard i ett matchningssystem kan anses vara mycket, men när dessa fördelas över mandatperiodens fyra år så blir det inte så stora belopp att fördela till Sveriges alla stora och små kulturverksamheter. 40 mnkr/år vardera för tre projekt av nationell betydelse, 25 mnkr/år för hela Sveriges mindre kulturverksamheter (crowd funding) och 100 mnkr/år för alla kulturaktörer oavsett storlek (semi-automatiskt system.). För att få kraft i beteendeförändringen, att öka den privata finansieringen av kultur, behövs en större budget åtminstone under en inledande fas.

Det är positivt att det semi-automatiska systemet är generellt för alla gåvor inom spannet 1-10 mnkr och att man inte behöver följa riktlinjer för prioriterade områden.

För stora satsningar av nationell betydelse i matchningssystemet uppstår frågan vem som definierar betydelsen. Om intresset är stort, vilka väljs ut och på vilka grunder. Här finns det oklarheter i utredningen.

Sammanfattning

De huvudsakliga riskerna:

Nedskärningar i det offentliga stödet

En oro finns att de privata finansieringskällorna inte blir ett komplement utan används som en förvändning för sänkta offentliga anslag. För att eventuella privata givare ska vilja investera i kulturområdet behöver den långsiktiga grundfinansieringen vara säkrad av det offentliga.

Privata medel är osäkra och givarna styrs av faktorer som marknad, konjunktur och trender vilket innebär att förutsättningarna mycket hastigt kan ändras.

Konstnärlig styrning och ”armlängds avstånd”

När privata donatorer och företag får ett större inflytande över vilka projekt som finansieras via sina donationer och matchningssystem, finns en risk för att den konstnärliga friheten påverkas. Donatorer tenderar ofta att välja mer kommersiella, säkra eller prestigefyllda projekt och välja bort den smalare, mer utmanande eller experimentella konsten.

Mindre institutioner och kulturföreningar kan få svårt att ta del av privat finansiering

Utredningens avsikt är att alla, både små och stora kulturverksamheter, ska kunna ta del av gåvor på likartade villkor. Problemet är dock att de mindre aktörerna saknar nätverk, synlighet, resurser och kompetens för att detta ska bli möjligt. Detta kan leda till att pengarna i stället koncentreras till redan stora och väletablerade institutioner och kulturföreningar.

Ansöknings- och uppföljningsprocessen måste vara enkel för att speciellt de mindre aktörerna med mindre administrativa resurser ska kunna hantera detta.

Sammanfattningsvis är kulturförvaltningen generellt positiv till förslagen i betänkandet men vill betona att privat finansiering bara kan fungera i enlighet med de kulturpolitiska målen om det kompletterar ett starkt offentligt fundament – inte som ersättning för det. Kulturen är en del av välfärden, beredskapen och en basnäring för Sverige, med ett brett ekosystem vars alla delar behöver säkerställas genom ett långsiktigt offentligt åtagande.

Ordförande

Janne Grönholm (MP)